

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. XV. Alia argumenta solvuntur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

qu. 5. ponit distinctionem inter hæc tria, voluntatem induci, immutari, & cogi, & dicit quod voluntas induci potest ab agente creato, mutari vero ab alio non potest, nisi ab agente increato, cogi vero ab aliquo non potest.

§. XV.

Alia argumenta solvuntur.

149 **O**BIICIT insuper Adversarius disp. 1. sect. 4. Ex D. Thomæ 1. p. qu. 82. art. 2. ad 2. Movens ex necessitate causat motum, quando mobile omnino illi subditur: At nihil frequentius asseverant Thomistæ, quam motionem physicè prædeterminantem, perfectissimè sibi subijcere voluntatem, scilicet ut ne quoad usum quidem voluntas sibi motionem illam subiciat: Ergo motio prædeterminans de necessitate causat motum seu actum voluntatis.

150 Confirmatur primò: Idem S. Doctor ibidem qu. 83. art. 1. ad 5. docet quod dispositiones quæ sunt in voluntate non tollunt libertatem, quia subjacent iudicio rationis: Sed motio prædeterminans non subjacet iudicio rationis, nec est in potestate voluntatis eam habere, vel habitam repellere: Ergo tollit libertatem.

151 Confirmatur secundò: D. Thomas qu. 22. de verit. art. 6. in corp. ait: *Ex hoc aliquid dicitur necessarium, quod est immutabiliter determinatum ad unum*: & qu. 6. de malo art. unico docet non esse liberum, quod voluntas vitare non potest: At ratione prædeterminationis voluntas immutabiliter determinatur ad unum, & actusque redditur ab ipsa inevitabilis: Ergo per illam voluntas necessitatur.

Confirmatur tertio: Idem S. Doctor ibidem ita necessitatur à voluntate excludit, ut velit voluntatem, etsi à Deo motam, adhuc manere indifferentem, & indeterminatam ad agendum vel non agendum, ait enim: *Cum Deus omnia moveat secundum conditionem mobilium, ut leviam sursum, & graviam deorsum, etiam voluntatem movet secundum eius conditionem, non ut ex necessitate, sed ut indeterminatè se habentem ad multa*. Consequenter ergo rejicit eam sententiam, quæ docet voluntatem per motionem divinam determinari ad unam partem.

153 Ad objectionem respondeo, movens ex necessitate causare motum, quando ita sibi subijcit mobile, ut in eo non relinquat potentiam ad oppositum, secus vero si relinquat in mobili possibilitatem ad oppositum, eamque foveat & conservet: motio autem prædeterminans, juxta Thomistam, sic movet voluntatem ad unum, quod relinquat possibilitatem ad oppositum; & ita licet in infinitum excedat capacitatem voluntatis, & illam quantum ad applicationem & usum efficaciter sibi subiciat, eam tamen ex necessitate non movet, sed per modum liberi, ut docet D. Thomas locis supra citatis, præsertim 1. p. qu. 83. art. 1. ad 3.

Adde quod, licet motio divina ex parte causæ in infinitum excedat capacitatem voluntatis, quia est effluxus à prima causâ, & quædam divinæ omnipotentis participatio, ex parte tamen actus & objecti ad quod terminatur, non adæquat totam voluntatis capacitatem, quia illam non movet & applicat ad universale bonum, quod est adæquatum illius objectum, sed solum ad quædam bona particularia, quæ sunt ejus ob-

jecta inadæquata & partialia: unde licet entitativè non subdatur libero arbitrio, terminativè tamen ei subijcitur: nam actus, & objectum ad quod terminatur, voluntati omnino subdantur; quia, ut dixi, voluntas, prout subest divinæ motioni, retinet potentiam ad non eliciendum, vel suspendendum actum, ad quem movetur, & ad non eligendum seu respuendum objectum quod prosequitur.

Ad primam confirmationem respondeo, optime dicere S. Thomam, quod qualitates, quæ subjacent iudicio rationis & voluntati, non auferunt libertatem: inde tamen non licet inferre, qualitates omnes quæ antecedunt voluntatem, & iudicio rationis non subjacent, tollere libertatem; maxime si proveniant à prima causâ & radice libertatis, & ad hoc dicitur, ut voluntas se liberè determinet, suamque libertatem exerceat, & de actu primo ad secundum reducat; ut variis exemplis declaravimus in tractatu de prædeterminatione, exponendo concordiam libertatis cum divina providentiâ & prædeterminatione. Unde cum motio prædeterminans sit quidam effluxus à primo libero, & à prima totius libertatis & contingentis radice (infinita scilicet divinæ voluntatis efficacia) procedat, ac liberam nostræ voluntatis determinationem, per modum causæ seu principii actualis, prioritate naturæ antecedit; licet iudicio rationis & voluntatis non subiaceat, ejus tamen libertatem non tollit, aut lædit, sed fovet, conservat, & perficit: imò repugnat, eâ sublata, dari utrum & exercitium actuale libertatis, ut ibidem demonstravimus. Unde.

Ad secundam confirmationem dicatur, Divinum Thomam solum velle, illud esse necessarium, quod est immutabiliter determinatum ad unum per modum naturæ; id est sine indifferentia objectiva iudicii, & possibilitate ad oppositum; quo pacto voluntas hæc in via determinatur ad bonum in communi, & in patria ad bonitatem divinam clarè vitam; non verò si illud determinetur immutabiliter ad unum per modum liberi, seu cum indifferentia objectiva iudicii, & possibilitate ad oppositum, sicut voluntas ad suos actus liberos per divinam motionem immutabiliter determinatur. Quare idem S. Doctor. qu. 6. de malo art. unico ad 3. sic ait: *Animalia bruta moventur per instinctum superioris agentis ad aliquid determinatum, secundum modum forme particularis, cujus conceptionem sequitur appetitus sensitivus: sed Deus movet quidem immutabiliter voluntatem, propter efficaciam virtutis moventis, quæ deipso non potest; sed propter naturam voluntatis moventis, quæ indifferentè se habet ad diversa, non inducitur necessitas, sed manet libera*. Unde quædam ibidem in corpore articuli docet non esse liberum quod voluntas vitare non potest, hoc intelligendum est de eo, quod voluntas vitare non potest, nec in sensu composito, nec in sensu diviso, non autem negat esse liberum, quod est voluntas non possit vitare in sensu composito, & potentia consequenti, potest tamen vitare in sensu diviso, & potentia antecedenti. Nam ut ipse ait in 1. ad Anibaldu supra citato: *Quamvis contrarium ejus quod est volitum à Deo, non possit stare cum voluntate divina, possibilitas tamen ad contrarium potest stare cum ea, propter contingentiam causæ medii: & hoc sufficit ad hoc ut respectus sit contingens, & non necessarius*. Quam doctrinam & subtilem distinctionem non valens

comprehendere Adversarius, illam irridet & sugillat, ironice exclamans: *Verum quis acutam hanc distinctionem capiat? Nam quid precor aliud est voluntatem cum omnibus prerequisite posse non operari, quam eam posse ponere carentiam operationis? Quis inter ista vel minimam distinctionem advertat?* Sed, ut perbellè ait Sylvius in opusculo de primo motore, qui hanc distinctionem derident, deberent potius ignorantiam suam desere: nam ut testatur D. Thomam qu. 6. de verit. art. 4. ad 8. hæc distinctio ita celebris est & antiqua, ut eam utantur omnes antiqui Theologi ad conciliandam libertatem cum divina providentia & prædestinatione: dicitur communiter (inquit) quod hæc: *Deus potest non prædestinatum prædestinare, in sensu composito est falsa, in diviso vera: & ideo omnes locutiones illæ, quæ sensum compositum implicent, sunt falsæ simpliciter.* Item Venerabilis Beda in axiomatibus philosophicis ex Aristotele collectis, littera O, sic habet: *Omnia futura de necessitate eveniunt. 1. Periherm. Verum est in sensu composito, non autem in sensu diviso: vel verum est ex hypothesi, non autem simpliciter.* Sicut ergo ad libertatem non requiritur, quod dum aliquis actu operatur, possit non operari in sensu composito, seu componere & conjungere carentiam operationis cum ipsa operatione (hoc enim manifestam implicat contradictionem) sed sufficit quod toto tempore quo operatur, retineat absolutam non agendi potentiam. Ita similiter nos dicimus, ad libertatem non requiri, quod voluntas cum prerequisite ad agendum, prioritate tantum causalitatis & naturæ (qualia sunt concusus prævius, & gratia prædeterminans) possit negationem actionis componere: quia cum ea quæ secundum ordinem naturæ tantum prærequiruntur ad agendum, sint simul cum actu (prioritas enim naturæ est solum prioritas causalitatis & instantis in quo, non verò prioritas temporis & instantis in quo) si posset negationem actionis cum illis componere, posset non actu cum actu, & formam cum ejus carentia conjungere. Sufficit ergo ad libertatem, quod cum illis prerequisite ac simul potentia ad non operandum, seu quod voluntas, ut stat sub motione prædeterminante, retineat absolutam dissentendi vel non operandi potentiam; quamvis cum ea actualis carentia operationis simul esse non possit; ut fere ostendimus, ac variis exemplis declaravimus in tractatu de prædestinatione, exponendo concordiam libertatis cum divina providentia & prædestinatione.

Ad tertiam confirmationem, respondeo D. Thomam loco citato solum velle, quod cum Deus moveat voluntatem secundum ejus conditionem & naturam, ita illam movet, ut tamen ex necessitate non moveatur, sed maneat indifferens, non indifferentiæ potentiali & suspensiva (repugnat enim voluntatem efficaciter moveri ad agendum, & tamen remanere in meta potentia, in determinatione, ac suspensione) sed indifferentiæ actuali & positivæ: quia ita illam movet, ut sub divina motione semper retineat dissentendi potentiam, seu tendendi in alia objecta & bona particularia; & ideo dicit, quod *Deus illam movet ut indeterminatè se habentem ad multa: non dixit, ad omnia, sed ad multa, quia per divinam motionem determinatur ad unum, vel ad plura, & indeterminatè se habet ad alia.*

A Objicit rursus Adversarius sect. 9. & 10. 157
plura S. Thomæ testimonia, quibus asserit, nos posse resistere divinæ gratiæ, eamque repudiare. Nam quodlib. 1. art. 7. ad 2. ait: *Sic Deus movet mentem humanam ad bonum, quod tamen potest huic motioni resistere: At si motio divina prædeterminaret physicè voluntatem nostram ad opus bonum, non posset voluntas illi resistere; repugnat enim talem motionem carere effectu, seu quod voluntas illi resistat: Ergo juxta D. Thomam, motio divina non prædeterminat physicè voluntatem nostram ad bonum.*

Confirmatur: idem S. Doctor 1. p. quæst. 62. art. 3. ad 2. dicit quod *inclinatio gratiæ non imponit necessitatem, sed habens gratiam potest eam non uti & peccare.* Et quæst. 63. art. 7. ad 3. *Quantumque, inquit, inclinatio ad bonum fuerit in supremo Angelo, tamen ei necessitatem non inducebat: unde potuit per liberum arbitrium eam non sequi.* Item 1. 2. quæst. 106. art. 2. ad 2. asserit quod *gratia novi testamenti, etsi adjuvet hominem ad non peccandum, non tamen ita confirmat in bono, ut homo peccare non possit; hoc enim pertinet ad statum gloriæ: & ideo si quis post acceptam gratiam novi testamenti peccaverit, majori pena dignus est, tanquam majoribus beneficiis ingratus, & auxilio sibi dato non utens.* Hæc autem cum sententia prædeterminationis physicæ minimè cohærere videntur: Tum quia gratia physicè prædeterminans videtur imponere necessitatem ad bonum, subindeque reddere voluntatem impeccabilem: Tum etiam, quia voluntas non potest illa uti; cum illa non subdatur libero arbitrio, quantum ad efficaciam & usum, sed potius illud sibi subiciat & applicet ad operandum: Ergo hæc sententia à mente & doctrina S. Thomæ penitus aliena videtur.

Confirmatur ampliùs: Idem Doctor Angelicus 1. 2. qu. 68. art. 1. agens de donis Spiritus Sancti, docet hominem, per illa rectè disponi, ut efficiatur promptè mobilis ab inspiratione divina, seu ut bene sequatur instinctum Spiritus Sancti: Si autem quando homo movetur efficaciter ad aliquem actum, ista motio adeò potens est, ut ex se omnem quantumlibet intentam passi resistantiam superet, ut quid opus est dona quædam & supernaturalia subsidia, quibus disponatur ad faciùs sequendam inspirationem divinam, ipsi infundi? Quasi verò agentia creata egeant aliquâ præparatione ad ea faciendâ, quæ non possunt non agere, etiamsi nulla talis præparatio adfit? Sane risu dignus ille forer, qui supponens hominem, positâ solâ visione Dei, non posse Deum non diligere, exigeret nihilominus præviâ quandam præparationem, quâ homo Deum videns, faciùs se lineret moveri ad ejusmodi amorem. Neque minùs ridendus esset S. Doctor, si existimans hominem, solâ gratiâ efficaci positâ in illius voluntate, non posse non consentire illius præmotioni, adhuc exigeret magnum illum apparatus donorum Spiritus Sancti, tanquam præviâ dispositionem necessariam ad consensum cum majori facilitate edendum. Ita Petrus à S. Joseph disp. 1. sect. 9.

Verùm hæc nullius sunt ponderis, & facile dilui possunt. Ad argumentum ergo respondeo, hominem cuicumque motioni divinæ posse resistere seu dissentire; cum hoc tamen discrimine, quod motioni purè excitanti, & præbenti auxilium tantum sufficiens, homo potest resistere tam

ram in sensu composito, quàm diviso, & non solum potentia antecedenti, sed etiam consequenti; imò de facto sæpè voluntas huic motioni resistit, eamque abjicit ac repudiat, seu privat effectum ad quem ultimò ordinatur: motioni verò physicè prævenienti, & præbenti efficaci auxilium, voluntas nunquam de facto resistit, nec potest illi resistere in sensu composito, & potentia consequenti, sed solum potentia antecedenti, & in sensu diviso. Quare S. Thomas in hac quæst. 10. art. 4. ad 3. *Si Deus (inquit) movet voluntatem ad aliquid, impossibile est poni quod voluntas ad illud non moveatur, non tamen est impossibile simpliciter.* Et qu. 12. art. 3. in corp. *Si ex intentione Dei movetur est, quod homo, cuius cor movet, gratiam consequatur, infallibiliter eam consequitur.* Item quodlib. 12. art. 3. docet quod *prædestinatio habet certitudinem ex parte scientiæ Dei, quæ non potest falli, & ex parte voluntatis divini, cui non potest aliquid resistere.* Unde potest fieri hoc argumentum in favorem nostræ sententiæ. Non solum S. Thomas, sed etiam Scriptura, Concilia, & SS. Patres, interdum asserunt divinæ voluntati, vel Spiritui Sancto, & motioni ejus posse resistere, & interdum ipsi de facto resisti; ut patet Actor. 6. *Vos semper Spiritui Sancto resististis*: Et in Concilio Senonensi dicitur, *non tale esse Dei auxilium, cui resisti non possit*: Item Innocentius X. in nova constitutione hanc propositionem tanquam hæreticam proscriptit: *Interiori gratia in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.* Aliunde verò eadem Scriptura sæpè asserit neminem resistere voluntati Dei, ut Genes. 50. Esther 13. ad Roman. 9. & D. Augustinus frequenter docet gratiam à nullo duro corde respici, eamque invictissimè, insuperabiliter, & indeclinabiliter movere voluntatem: Item D. Thomas ait, quod si Deus movet voluntatem ad aliquid, impossibile est poni quod voluntas ad illud non moveatur. Ut ergo hæc testimonia inter se conciliantur, duplex motio admittenda est, una moraliter tantum excitans, vel præbens auxilium tantum sufficiens, cui voluntas potest resistere, & de facto resistit; altera physicè præveniens, & præbens auxilium efficax, cui nunquam resistitur: vel recurrendum est ad distinctionem sensus compositi & divisi, seu potentiæ antecedentis & consequentis; & dicendum voluntatem posse resistere divinæ motioni, potentiæ antecedenti, & in sensu diviso, non tamen potentiæ consequenti, & in sensu composito.

Adde quod, si argumentum desumptum ex possibilitate resistendi gratiæ, esset efficax, non tantum militaret contra gratiam prædeterminantem, sed etiam contra gratiam congruam: Suarez enim lib. 5. de auxili. cap. 39. docet gratiæ congruæ, ut tali, nunquam resisti; quia sub hac formalitate est efficax, & infallibiliter infert consensum.

161 Ad primam confirmationem respondeo D. Thomam locis citatis expressè loqui de gratia sanctificante, quæ cum habeat rationem habitus & formæ permanentis, libero arbitrio subditur, quantum ad usum; habitibus enim utimur quando volumus: quare illa in statu viæ non ita confirmat hominem in bono, ut peccare non possit; sed hoc pertinet ad statum patriæ, in quo erit consummata per clarum Dei visionem, & amorem beatificum. Cæterum gratia actualis, cum detur per modum motionis

A & impulsus, ne habeat rationem habitus, sed auxili transeuntis, non subditur libero arbitrio quantum ad efficaciam & usum; sed potius illud sibi potenter & suaviter subjicit, & applicando ipsum conformiter ad ejus naturam & conditionem, nimirum sub indifferentia objectiva iudicii, & relinquendo potentiam ad oppositum: unde licet illa efficaciter & infallibiliter determinet voluntatem ad bonum, non tamen infert ipsi violentiam, nec abolet, sed adolet liberum arbitrium, ut ait Prosper sent. 51. in resp. ad cap. Gallorum: *Attingit enim à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter, ut dicitur Sapient. 8.* Et ideo rectè dicit S. Thomas hic qu. 10. art. 4. Deum ita movere voluntatem nostram, ut non ex necessitate illam ad unum determinet. Quibus verbis tantum abest quod sententiam nostram proferat, ut existimant Adversarii, quin potius aperte illi favet: nam sicut ille qui diceret: Petrus non currit velociter: non negaret illum currere, sed solum currere tali modo, id est properè & cum velocitate; ita similiter S. Doctor asserens Deum non determinare ex necessitate voluntatem ad unum, non negat prædeterminationem voluntatis ad unum, sed potius illam statuit & firmat, solumquæ necessitatem absolutam libertati contrariam ab illa excludit, & per eam induci negat. Unde, ut supra §. 2. vidimus, Damascenum asserentem Deum ea quæ sunt à nobis prænocere, non tamen prædeterminare, ita exponendum esse dicit, ut intelligatur, ea quæ sunt in nobis, divinæ determinationi non esse subiecta, quasi ab ea necessitatem accipientia.

Ad secundam confirmationem dicendum, quod licet motio prædeterminans sit efficacissima, & adeò potens ut omnem voluntatis resistantiam sine ulla planè difficultate superet, nihilominus rectè docet D. Thomas, ponenda esse in homine dona Spiritus Sancti, quibus disponatur ad promptè & faciliter sequendam motionem divinam, ut dicitur idem S. Doctor 2. 2. qu. 23. art. 2. his verbis: *Operatur quod sic voluntas moveatur à Spiritu Sancto, quod etiam ipsa sit efficiens actum suum. Nullus autem actus perfecte producitur ab aliqua potentia activa, nisi sit ei conaturalis per aliquam formam, quæ sit principium actionis: unde Deus, qui omnia movet ad debitos fines, singulis rebus inducit formas, per quas inclinantur ad fines sibi præstitutos à Deo; & secundum hoc disponit omnia suaviter, ut dicitur Sapient. 8. Nisi ergo aliqua forma superadderetur naturali potentia, per quam inclinaretur ad dilectionis actum, esset actus iste imperfectior actibus naturalibus, & actibus aliarum virtutum, nec esset facilis & delectabilis..... Unde necesse est quod ad actum charitatis in nobis existat aliqua habitualis forma superaddita potentia naturali, inclinans ipsam ad charitatis actum, & faciens eam promptè & delectabiliter operari.* Quod D. Thomas dixit de habitu charitatis, idem cum proportione dicendum est de donis Spiritus Sancti, qui sunt quidam habitus infusi, quibus homo perfectitur ad promptè obediendum Spiritui Sancto, ut ait idem S. Doctor infra qu. 68. art. 3. Licet enim Spiritus Sanctus possit sine ulla planè difficultate & resistantia movere mentem hominis ad quodcumque voluerit (habet enim) inquit Augustinus, cordium inclinandum omnipotentissimam potestatem, magisque in potestate voluntates hominum, quam ipsi homines)

nes nihilominus quia mens hominis non est so-
lam mota à Spiritu Sancto, sed etiam seipsam
movet, & actus supernaturales eliciendo, ut suavi-
ter & connaturaliter moveatur, debet donis
Spiritus Sancti perfici. Unde S. Thomas loco
proximè citato sibi hoc argumentum objicit:
*Dona Spiritus Sancti perficiunt hominem, secundum
quod agitur à Spiritu Dei: sed in quantum homo agi-
tur à Spiritu Dei, se habet quodammodo ut instrumen-
tum respectu eius; non autem convenit ut instrumen-
tum perficiatur per habitum, sed principale agens:*
Ergo dona Spiritus Sancti non sunt habitus. Cui ar-
gumento sic respondet: *Ad secundum dicendum,
quod ratio illa procedit de instrumento cuius non est a-
gere, sed solum agi: tale autem instrumentum non est
homo, sed sic agitur à Spiritu Sancto, quod etiam agit,*

in quantum est liberi arbitrii, unde indiget habitu.
Potestque hæc responsio & doctrina confir-
mari ex eo quod in Christo, & in Beatis sunt do-
na Spiritus Sancti, ut de Christo docet S. Tho-
mas 3. p. qu. 7. art. 5. & de Beatis 1. 2. qu. 68. art.
6. & tamen certum est quod Christus, & Beati,
nec resistunt, nec resistere possunt Spiritui San-
cto, seu non consentire ejus motioni, alioquin
peccare possent: Ergo ex eo quod voluntas nos-
tra non possit resistere in sensu composito, seu
potentia consequenti, gratiæ prædeterminanti,
non rectè inferri Adversarius, inutiliter poni in
anima magnum illum apparatus donorum
Spiritus Sancti. Quod potest etiam exemplo
quo ipse utitur declarari. Nam certum est ex
clara Dei visione necessariò dimanare amorem
beatificum, & Beatos, tam quoad specificatio-
nem, quam quoad exercitium, ad diligendum
Deum necessitari; & tamen hoc non obstante
ponitur habitus charitatis in ipsorum volunta-
te, ut faciat illam connaturaliter & delectabili-
ter operari: Ergo à fortiori in nobis viatoribus
ponendi sunt habitus infusi, & dona Spiritus
Sancti, ut promptè, delectabiliter, & connatu-
raliter operemur, quamvis illius motio ita sit
potens & efficax, ut omnem voluntatis nostræ
resistentiam superet, & effectum quem inten-
dit, infallibiliter inferat.

Alia Adversarii argumenta futilia sunt, nec
indigent solutione: supponunt enim & non pro-
bant, gratiam prædeterminantem necessitare
voluntatem, illaque semel positâ in voluntate,
ipsam non posse non agere, aut illi dissentire,
vel actum oppositum ponere, aut eâ non uti: quæ
omnia, ut patet ex jam dictis, à mente, & doctri-
na Thomistarum penitus aliena sunt, imò ab ip-
sis damnantur tanquam hæretica. Unde iste Au-
thor inutiliter laboravit, & oleum ac operam lu-
sit, dum ex illis falsis principiis, aut ex perversa
& erronea, quam sibi finxit, vel ex Neoteri-
corum fontibus hausit, sensus compositi & divi-
sim intelligentiæ, tot argumenta multiplicavit.

Mitto etiam ea quæ objicit contra prædeter-
minationem ad materiale peccati, seu ad entita-
tem quæ malitiæ morali subternitur: quia in
tractatu de voluntate Dei hæc difficultas exactè
dilectissima est. Argumenta verò quæ procedunt
ex ratione libertatis, in tractatu de prædestina-
tione plenissimè & clarissimè soluta sunt, agen-
do de concordia libertatis cum divina provi-
dentia & prædestinatione. Quare solum hic
restat diluendum quod objicit Adversarius sect.
12. nempe antiquiores & præstantiores D. Tho-
mæ discipulos, ut Capreolum, Ferrariensem,

Tom. III.

A Cajetanum, Sotum, physicam prædeterminatio-
nem excludere; ac breviter demonstrandum
quatuor illos Doctores, qui Thomistarum prin-
cipes meritò possunt appellari, apertissimè no-
stra favere sententiæ. Unde sit.

§. XVI.

Ostenditur antiquiores Thomistas docuisse prædeter-
minationem physicam.

Vix potest revocari in dubium, an Capreo-
lus & Ferrariensis, antiquissimi D. Thomæ
Discipuli, admiserint prædeterminationem phy-
sicam. Id enim in primis de Ferrariensi fatetur
Suarez lib. 3. de auxili. cap. 19. num. 4. & mani-
festum est ex verbis sequentibus quæ ibidem ha-
bet: *Circa hanc propositionem: superius agens dat in-
feriori agenti virtutem per quam agit, vel conservat
eam, vel applicat ad agendum: advertendum ex do-
ctrina D. Thomæ de potentia qu. 3. art. 7. quod du-
plex vis ad agendum rebus creatis inest dum agunt, una
est forma habens esse firmum & ratum in natura, per
quam agunt tanquam propria & naturali virtute, a-
lia est vis, quæ est intentio sola virtutis divine, habens
esse incompletum per modum quod colores sunt in aere,
& virtus artis in instrumento: & ista vis non conve-
nit rebus, nisi quando actualiter operantur & agunt,
tanquam divina virtutis instrumenta: sicut & virtus
artis non remanet in instrumento, nisi quando ipso uti-
tur artifex ad operationem artis. Deus ergo dat rebus
naturalibus utramque virtutem, sed secundam tantum
illis communicat dum eas ad operationem applicat:
ided dixit S. Thomas, quod superius agens dat inferiori
agenti virtutem per quam agat, & conservat eam,
quod pertinet ad primam virtutem, vel applicat ad a-
gendum, quod per secundam efficitur. Quo nihil cla-
rius & exprelius in favorem nostræ sententiæ
dici potest: nomine enim physicæ prædetermi-
nationis nihil aliud intelligimus, quam virtu-
tem quandam fluentem & transeuntem, ac se
habentem per modum motionis & impulsûs,
quam Deus tribuit causis secundis prius natu-
ra quam operentur, & quæ mediante eas ad de-
terminatos actus eliciendos applicat, subinde-
que physicè præmovet ac prædeterminat.*

Hanc etiam vim applicatam causas secundas
ad agendum agnovit Capreolus in 2. dist. 1. qu.
2. ubi eandem doctrinam tradit, & articulum 7.
supra citatum ex D. Thomæ qu. 3. de potentia
ferè de verbo ad verbum transcribit. Similiter
dist. 28. ad 12. ait: *Voluntas non causat, nisi ap-
plicata, & quasi instrumentaliter mota à Deo.*
Unde Combricensis loco supra paragrapho
5. relato, apertè fatentur, D. Thomam, Ca-
preolum, & Ferrariensem, pro nostra stare
sententiâ, dicunt enim; *Circa modum quo Deus
cum causis secundis ad earum operationes & effectus
concurrit, se offert celebris opinio D. Thomæ,
CAPREOLI, FERRARIENSIS, &c. Item
Conradus antiquus Thomista 1. 2. super qu.
109. art. 9. motionem divinam ponit conser-
vativam & applicativam ad operandum: &
super qu. 112. artic. 3. versic. Nota secundo, ean-
dem doctrinam explicat. Unde solùm potest
esse dubitatio de mente Caietani, & Dominici
Soto, clarissimorum Thomistarum. Caietanus
enim 1. p. qu. 19. art. 8. ait: *Cum dicitur causam
secundam moveri à prima, hoc intelligendum est, non
de motione praviâ, sed de motione intrinsecè coo-
peratiâ**

Z peratiâ